

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Hradec Králové

Inspekční zpráva

Zvláštní škola, Kostelec nad Orlicí, Pelclova 279

Adresa: Pelclova 279, 517 41 Kostelec nad Orlicí

Identifikátor školy: 600 024 318

Zřizovatel: Školský úřad Rychnov nad Kněžnou, Javornická 1501, Rychnov nad Kněžnou

Školský úřad : Rychnov nad Kněžnou, Javornická 1501, Rychnov nad Kněžnou

Termín konání orientační inspekce: 22. - 25. února 2000

Čj.	091 74/00-4009
Signatura	oi6nt201

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Zvláštní škola, Kostelec nad Orlicí, Pelcova 279 (dále jen škola) poskytuje vzdělání žákům, kteří se z rozumových důvodů nemohou vzdělávat v základních školách. Ve školním roce 1999/2000 je zřízeno 10 tříd pro 103 žáků. Kromě žáků ze spádových obcí jsou ve škole vzděláváni i žáci s nařízenou ústavní výchovou.

Třídy jsou zřízeny podle ročníků. Výjimku tvoří třída, kde jsou společně vyučováni žáci druhého a třetího ročníku.

Škola sdružuje zvláštní školu, školní družinu, internát a školní jídelnu. Inspekce byla zaměřena na zhodnocení úrovně zvláštní školy.

Škola je umístěna v třípatrové budově, má 11 tříd, tělocvičnu, školní družinu, 3 školní dílny, cvičnou kuchyň a internát se třemi výchovnými skupinami. Dále k ní patří velký prostor upravený jako parčík, hřiště na míčové hry, školní pozemek a školní kuchyň, ve které se kromě žáků a zaměstnanců školy stravují rovněž chovanci a zaměstnanci Dětského výchovného ústavu Kostelec nad Orlicí. Dětskému výchovnému ústavu je pro potřeby výuky pronajata část 1. patra se zvláštním vchodem, oddělená od prostor užívanými zvláštní školou uzamykatelnými dveřmi.

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

Vyučování probíhá ve všech ročnících podle vzdělávacího programu zvláštní školy, který schválilo MŠMT ČR pod čj. 22 980/97-22 s platností od 1. září 1997.

Výchovně vzdělávací proces zabezpečuje celkem 16 pedagogických pracovníků včetně ředitele školy a jeho zástupce. Jedna učitelka z celkového počtu, která je v důchodovém věku, zajišťuje pouze individuální výuku žáka 8. postupného ročníku.

Pedagogickou a odbornou způsobilost pro výuku ve speciálních školách má celkem 8 učitelů. Personální zabezpečení výuky není v tomto školním roce dobré. Průběžně dochází k odchodům učitelů (z důvodu zdravotního stavu učitele důchodového věku, z důvodu odchodu do funkce ředitele jiného školského zařízení apod.). Ředitel školy věnuje tomuto problému značné úsilí, ale pro celkový nedostatek speciálních pedagogů nepřináší jeho snaha výsledky. Je nucen přijímat do pracovního poměru pracovníky bez pedagogické a odborné způsobilosti, případně důchodkyně s odpovídajícím vzděláním, které mnohdy z osobních důvodů pracovní poměr přerušují.

Hodnocení úrovně výsledků žáků nebylo prováděno vzhledem k absenci validních evaluačních nástrojů.

Český jazyk

Časová dotace hodin českého jazyka koresponduje s učebním plánem vzdělávacího programu. Členění učiva do jednotlivých ročníků odpovídá učebním osnovám. Učitelé vypracovali tematické plány. Na základě namátkové kontroly třídních knih a prací žáků lze konstatovat, že nedochází k obsahové duplicitě a existuje kontinuita výuky mezi jednotlivými ročníky. Stanovené výukové cíle odpovídaly při sledovaných hodinách aktuálnímu složení třídy. Bezprostřední příprava učitelů byla patrná při všech hospitacích. V plánech jednotlivých hodin byly většinou jasně a vhodně stanovené záměry a cíle, které se však ne vždy dařilo vyučujícím

naplnit. Hodiny však byly naplánovány tak, že odpovídajícím způsobem navazovaly na dřívější výuku a umožňovaly návaznost výuky příští. Vyučující se snažili při plánování brát v úvahu situaci žáků i širší kontext a většinou se dařilo přizpůsobovat naplánované činnosti okamžitému psychosociálnímu klimatu.

Ve většině hodin českého jazyka vyučovali učitelé, kteří splňovali podmínky odborné a pedagogické způsobilosti ve smyslu ustanovení § 2 odst. 4 vyhlášky MŠMT č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců. Materiální podmínky výuky byly dostatečně zajištěny, ne všichni vyučující však využívali názorných materiálů k přiblížení učiva. Český jazyk byl vyučován v kmenových třídách, které byly vhodně esteticky upraveny, byly vyzdobeny výtvarnými a rukodělnými pracemi žáků a doplněny návodnými materiály a přehledy probíraného učiva. Členění hodin a tempo výuky neodpovídalo vždy požadavkům duševní hygieny, některé hodiny se vyznačovaly pomalým tempem bez oživení a střídání činností. V několika sledovaných hodinách byly zařazeny relaxační chvílky, které napomáhaly k udržení pozornosti žáků. V jedné třídě bylo zjištěno, že žáci v době hlavní přestávky sledují televizi a v ostatních třídách v souladu s Řádem školy pobývají ve třídách, což je v rozporu s kapitolou 11 Souboru pedagogicko-organizačních informací pro základní školy, střední školy, vyšší odborné školy a školská zařízení, který vydalo MŠMT pod č. j. 14 218/99-20 a který doporučuje rozšiřovat možnosti pro relaxaci žáků a pro jejich spontánní či řízené aktivity při přestávkách.

Organizační stavba hodin v několika případech postrádala jasnou stavbu, nebyly zařazeny motivační metody a metody vyvolávající a usměrňující zájem o učení. Někteří vyučující vydávali jasné a srozumitelné pokyny přiměřené věku a schopnostem žáků. Převažovaly metody frontální výuky, pouze sporadicky byly využívány prvky vnitřní diferenciací. Někteří učitelé nevedli žáky ke správnému sezení při psaní a čtení a k upevňování návyků spojených se správným držením psacího nářadí, což je především v nižších ročnících hodnoceno jako negativní zjištění. Někteří vyučující se dopouštěli didaktických chyb (porušení zásady přiměřenosti, názornosti). V několika hodinách bylo zaznamenáno účelné využívání dalších zdrojů informací. Ne vždy byl však čas efektivním způsobem využit.

Řád ve třídách byl do značné míry založen na vytváření kladného klimatu třídy. Učitelé měli přiměřenou autoritu, sledovali chování žáků a uskutečňovali vhodné kroky k tomu, aby předešli projevům nežádoucího chování. Hodnocení prací žáků mělo motivační charakter, žáci byli průběžně pozitivně hodnoceni, což napomáhalo k udržení a posílení jejich sebedůvěry. Hodnocení však většinou nevedlo k odhalení oblastí, v nichž mělo více žáků potíže. Hodnocení výkonu žáků v závěru hodiny nebylo vždy součástí organizační stavby. Práce s chybou a snaha o analýzu chyb nebyla ve větší míře zaznamenána.

Učitelé respektovali osobnost žáků, klima ve třídě bylo založeno na vzájemné důvěře. Komunikativní dovednosti žáků nebyly cíleně rozvíjeny, učitelé nevytvářeli prostor pro diskusi a projev názorů žáků.

Plánování včetně přípravy výuky vzhledem k vzdělávacímu programu je hodnoceno jako příkladné. Personální podmínky jsou vynikající, materiální zabezpečení výuky má nadprůměrnou úroveň. V naplňování psychohygienických podmínek jsou negativa a pozitiva zhruba v rovnováze. Organizace, metody a formy práce jsou společně s oblastí komunikace ve výuce hodnoceny jako dobré, oblast motivace a hodnocení jako nadprůměrné.

Celkově je kvalita výuky českého jazyka hodnocena jako dobrá.

Řečová výchova

Jedna ze sledovaných hodin předmětu řečová výchova byla hodnocena ve všech oblastech jako nevyhovující, v následujícím textu není popisována.

Ostatní hodiny byly velmi dobře připraveny. Výukové, výchovné a vzdělávací cíle respektovaly aktuální složení třídy a byly v souladu s učebními osnovami. Navazovaly na předcházející učivo a naplňovaly didaktickou zásadu soustavnosti a přiměřenosti.

Učitelky splňovaly podmínky odborné a pedagogické způsobilosti, což se plně odrazilo v kvalitním organizování hodin. Materiální zabezpečení výuky bylo odpovídající, vyučující měly k dispozici dostatek názorných a učebních pomůcek včetně bzučáku. Psychohygienické podmínky byly vhodně zajištěny střídáním činností, svižným tempem hodin i relaxačními chvilkami.

Organizace, formy a metody výuky odpovídaly charakteru předmětu. Byly uplatňovány metody dechových cvičení, procvičování artikulačních dovedností, gymnastiky mluvidel i rozšiřování slovní zásoby. Vyučující zařazovaly rozvoj sluchové analýzy i syntézy. Vzhledem k věku žáků probíhaly všechny činnosti hravou formou. Logopedická péče byla poskytována průběžně, žáci byli vedeni ke správnému vyjadřování.

Sledovanými hodinami prolínalo slovní i mimoslovní hodnocení (pohlazením) a pozitivní motivace. Žákům byla průběžně poskytována pomoc a rada, individuální přístup se jevil jako samozřejmá součást stimulačního procesu. Učitelky využívaly při zadávání úkolů vnitřní diferenciaci.

Žáci byli vedeni ke komunikaci a stálému slovnímu projevu. Učitelky vytvářely příznivé klima ve třídě, které napomáhalo ke splnění výukových cílů. V průběhu hodin vykazovali žáci pozitivní vztah k prováděným činnostem.

Kvalita vzdělávání v předmětu řečová výchova je i s ohledem na jednu zcela nevyhovující hodinu celkově hodnocena ve všech oblastech jako velmi dobrá.

Matematika

Časová dotace odpovídá ve všech ročnících schválenému učebnímu plánu. Členění učiva do jednotlivých ročníků je v souladu s učebními osnovami, učivo je dále rozpracováno v tematických plánech, které zpracovávají jednotliví vyučující. Tematické plány nejsou vždy promyšlené, jsou chápány spíše jako formální záležitost. Například v jedné ze sledovaných hodin žáci probírali v souladu s tematickým plánem obvod kruhu, přestože dosud neznají desetinná čísla. Obsahová duplicita v jednotlivých ročnících nebyla zjištěna. Stanovené výukové cíle byly přiměřené aktuálnímu stavu tříd, probírané učivo navazovalo na učivo předcházející. Vyjma jedné hodiny byly výukové cíle v úvodu hodiny žákům sdělovány.

Ze čtyř sledovaných hodin byly dvě odučeny vyučujícími s pedagogickou a odbornou způsobilostí, zbývající dvě učitelky nemají vystudovanou speciální pedagogiku. Úroveň výuky byla srovnatelná, chybějící odborné vzdělání úroveň výuky matematiky neovlivnilo. Matematika byla vyučována vždy v kmenových třídách, které jsou vzhledem k počtu žáků dostatečně prostorné, vybavené standardním školním nábytkem vhodné velikosti, většinou esteticky vyzdobené a uspořádané. K výuce byly užívány schválené učebnice nakladatelství Septima vyjma I. ročníku, kde se učí podle učebnice pro pomocné školy se srovnatelným obsahem učiva. Ve všech hodinách měly učitelky připravené didaktické pomůcky, které účelně využívaly a tím vhodně přispívaly k lepšímu zapamatování učiva. Didaktická ani výpočetní technika nebyla v žádné z hodin využita. V dodržování psychohygienických zásad byly zjištěny

rezervy. Pouze v polovině sledovaných hodin byla zařazena relaxace.

Struktura hodin a organizační pokyny odpovídaly vždy věku a možnostem mentálně postižených žáků. Výuka byla účelně řízena, pouze v jedné hodině byly zjištěny nejasné pokyny ze strany vyučující (kdo chce, může si napsat apod.). V hodině matematiky 1. ročníku byly promyšleně voleny formy práce, při nichž žáci užívali co nejvíce smyslů: sluch, zrak i hmat. Většina vyučovacího času byla vhodně vyplněna manipulačními činnostmi. Děti často střídaly polohu při práci, byly zapojeny do veškerých činností ve třídě včetně rozdávání sešitů podle natištěných obrázků. V ostatních hodinách převládala frontální výuka, individuální potřeby a schopnosti žáků nebyly cíleně rozvíjeny, všichni žáci plnili stejné úkoly, nebylo využito rozdílné pracovní tempo jednotlivých žáků pro zadávání dalších úkolů. Kladem bylo ve všech hodinách efektivní využití vyučovacího času a věcná správnost v interpretaci učiva.

Vstupní motivační metody byly užívány sporadicky, spíše učitelky užívaly v průběhu hodin motivaci aktualizací učiva. Navazovaly na zkušenosti žáků, uváděly příklady z praxe. Ve většině sledovaných hodin správně užívaly mezipředmětové vztahy a průběžně vyhodnocovaly výsledky učení. Jako kvalitní zpětná vazba pro učitele sloužily ve vyšších třídách desetiminutovky či početní rozcvičky. V žádné hodině nebyla zařazena klasifikace, proto nebylo možné zhodnotit objektivnost hodnocení výkonu žáků ze strany učitele. Při řešení úkolů poskytovaly učitelky žákům v případě potřeby pomoc, hodnocení výkonu žáků mělo vždy motivační charakter.

Dohodnutá pravidla jednání byla dodržována ze strany žáků i učitelek, komunikace mezi nimi byla zjevně založena na vzájemné důvěře. Byly zaznamenána snaha o vytváření přiměřené tolerance k žákům s horšími výsledky v učení. Nežádoucí projevy chování žáků nebyly v průběhu hospitační činnosti pozorovány.

Oblast plánování a přípravy výuky je hodnocena jako velmi dobrá. Stejně jsou hodnoceny materiální, personální a psychohygienické podmínky výuky, dále organizace, formy a metody výuky. Oblast motivace, hodnocení, interakce a komunikace je dobrá.

Celkově je úroveň výuky matematiky hodnocena jako velmi dobrá.

Pracovní vyučování

Časová dotace odpovídá ve všech ročnících schválenému učebnímu plánu. Učební osnovy jsou obecně a nekonkrétně rozpracované v tematických plánech, které zpracovává každý učitel pro skupinu, kde předmětu učí. Vzhledem k volně zpracovaným osnovám předmětu nedává tento způsob záruku zajištění kontinuity mezi jednotlivými ročníky ani záruku toho, že budou probírána veškerá témata zadaná učebními osnovami. Žáci 1. - 3. ročníku jsou vyučováni v běžných třídních kolektivech, od 4. ročníku jsou utvořeny skupiny chlapců a děvčat. Chlapci jsou rozděleni do osmi, děvčata do šesti skupin. Počty žáků ve skupinách jsou nízké (průměr ve skupinách chlapců je 6,25 a ve skupinách děvčat 6,00). Ve skupině žáků 5. ročníku jsou vyučováni pouze 3 žáci, což je v rozporu s ustanovením § 3 odst. 1 vyhlášky MŠMT ČR č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních základních školách. Do rozvrhu hodin je pracovní vyučování zařazováno v rozsahu jedné až tří hodin podle věku žáků, v devátých třídách jsou čtyřhodinové bloky. Žáci 9. ročníků mají 8 hodin pracovního vyučování týdně, od jara do podzimu se v rámci předprofesní přípravy účastní prací v zámeckém parku. O spolupráci mezi školou je majitelem zámku J. Kinským je uzavřena dohoda o spolupráci.

Hodiny byly odučeny pedagogy s rozdílným vzděláním. Dvě učitelky splňovaly podmínky odborné a pedagogické způsobilosti, jedna měla pouze pedagogickou způsobilost, dva další byli bez pedagogické i odborné způsobilosti. Absence pedagogického i odborného vzdělání

byla v jednom případě příčinou zcela nevyhovující výuky.

Pro pracovní vyučování jsou určeny tři dílny bez přesného rozlišení na dřevodílnu a kovodílnu a cvičná kuchyně. Vzhledem k ročnímu období, ve kterém inspekce probíhala, nebyly evaluovány prostory pro výuku pěstitelských prací. K dílnám patří dva malé sklady materiálu. Základní elektrické přístroje jsou uloženy v uzamykatelné skříni. Dílny jsou dostatečně vybaveny potřebným nářadím, některé však není odpovídajícím způsobem udržováno či inovováno. Výukové prostory odpovídají psychohygienickým zásadám. Řád odborné učebny je vyvěšen, není však mnohdy dodržován. Žáci nenosí pracovní oděv, někteří se převlékají do tepláků, které patří k oblečení sportovnímu, nikoliv pracovnímu. Učební osnovy uvádějí, že žáci se mají učit dodržovat při práci hygienická pravidla a mají si osvojovat kulturní návyky, mezi které nošení vhodného pracovního oděvu patří.

Hospitace probíhaly v hodinách všech stupňů zvláštní školy. Sledovány byly dílenské práce a práce v domácnosti (práce s textilem, příprava pokrmů, péče o dítě).

Práce byly zaměřeny vhodně voleny s ohledem na věk a dosavadní zkušenosti žáků. Výběr však byl v hodinách dílenských prací značně zúžený. Ve všech skupinách chlapců od 5. do 9. ročníku byla zařazena práce s překližkou a lupenkovou pilou. V jedné skupině byla lupenková pila nesprávně nahrazena pilkou na železo. Veškeré organizační pokyny byly jasné, srozumitelné a přiměřené věku a možnostem žáků, individuální schopnosti žáků však nebyly zohledňovány. Učitelé využívali další zdroje informací, jako inspiraci pro výběr výrobků užívali brožuru s názvem Dřevo je báječné z nakladatelství ANAGRAM či výstřižky z časopisů. Vyučovací čas byl většinou využit efektivně. Zjištěná úroveň vytvořených pracovních návyků a dovedností odpovídá standardu.

Značné nedostatky byly zjištěny sledováním čtyřhodinového bloku výuky žákyň 9. ročníku. V prvních dvou hodinách se dívky věnovaly práci s papírem, která není ve třídách vyššího stupně v učebních osnovách. Třetí hodinu pomáhaly učitelce při výzdobě školy, což rovněž nespadá do výuky pracovního vyučování. V poslední hodině, kdy se seznamovaly s péčí o dítě, chybělo základní odpovídající vybavení. Vanička na koupání novorozence byla například nahrazena křídou nakresleným oválem na lavici, přestože potřebné vybavení škola vlastní. Tento způsob výuky je zcela nevyhovující a nepřispívá k snadnějšímu následnému zapojení žáků s mentálním postižením do běžného života tím spíše, že část žáků má nařízenou ústavní výchovu a s běžným rodinným životem se neseťkává.

K dalším zjištěným nedostatkům patří i lakování výrobků v dílně bez přímého odvětrávání.

Další sledovaná složka - práce v domácnosti - se vyznačovala málo promyšlenou organizací a chybějící koordinací. Ve cvičné kuchyni docházelo k setkávání více skupin, což značně narušovalo výuku a bylo důvodem k předčasnému ukončení práce a urychlenému přesunu do jiných prostor i za cenu porušování zásad bezpečnosti (z uvedeného důvodu musel být například přenášen hrnec se žhavou vodou po barvení látky). Samotné výukové cíle však byly voleny správně a v souladu s učebními osnovami. Práce pro domácnost byly jedinou oblastí, ve které byly vytvářeny prostory pro skupinové aktivity a tím vytvářeny podmínky pro vývoj pozitivních vztahů mezi žáky a vzájemnou tolerancí.

Učitelé se občas dopouštěli drobných metodických chyb (nekorigované držení náradí u leváků, nerespektování technického vývoje v daném oboru).

Motivace spočívala převážně v seznámení s cílem hodiny a v případné ukázce hotového výrobku. Mezipředmětové vztahy nebyly využívány, jen zčásti učitelé navazovali na životní zkušenosti žáků. Zásada přiměřenosti byla respektována, při zadávání úkolů však chyběla diferenciací podle schopností žáků, která by přispěla k maximálnímu rozvoji motoriky a následnému plnému společenskému uplatnění. Hodnocení bylo prováděno průběžně, v závěru

hodin jen ojedinele. Klasifikace žáků nebyla provedena ani v jedné hodině. Při práci byla žákům v případě potřeby poskytována pomoc.

Ve výuce pracovního vyučování nejsou utvořena pravidla, která by přispívala k systematické práci a sjednocovala požadavky na žáky. Například sešity vedou jen někteří učitelé, v dílenských pracích nejsou sešity vedeny vůbec. Žáci tak nemají možnost naučit se krátkým stručným záznamům pracovních postupů, nemají možnost si kdykoliv ověřit správný název užívaného nářadí, rodiče nejsou informováni o tom, čemu se jejich děti ve škole učí. Rovněž v zapisování známek do žákovské knížky byly shledány rezervy. V některých třídách nejsou známky z pracovního vyučování zapisovány vůbec. Komunikace mezi učiteli a žáky byla ve většině případů založena na vzájemné důvěře a přispívala k vývoji pozitivních vztahů mezi učiteli a žáky i mezi žáky navzájem. Žáci projevovali k výuce předmětu téměř vždy pozitivní vztah. Projevy nežádoucího chování se objevovaly jen ojedinele a byly učiteli vhodnými způsoby korigovány.

V plánování a přípravě výuky jsou pozitiva a negativa v rovnováze. Personální i materiální podmínky jsou dobré, psychohygienické velmi dobré. V oblasti organizace, forem a metod výuky byla zjištěna citelně slabá místa. Motivace a hodnocení jsou průměrné úrovně, stejně jako interakce a komunikace.

Celkově je úroveň výuky hodnocena jako dobrá.

Hodnocení kvality vzdělávání

Pro hodnocení kvality vzdělávání byly zvoleny stěžejní předměty zvláštní školy. Na základě výše uvedených skutečností hodnotí Česká školní inspekce kvalitu vzdělávání jako dobrou.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

Ředitel předložil písemně zpracovaný *Dlouhodobý plán rozvoje ZvŠ v Kostelci nad Orlicí*, který postrádá časové ohraničení a zabývá se pouze materiálním a technickým zajištěním. V personální oblasti se ředitel dle svého ústního vyjádření hodlá zabývat především zlepšením personálních podmínek a zvyšováním kvalifikace stávajících zaměstnanců. V organizační oblasti vzhledem k očekávaným legislativním změnám dojde k reálným záměrům až po zveřejnění schváleného znění nových právních úprav především v oblasti zařízení pro výkon ústavní výchovy.

Plán práce na školní rok 1999/2000 (dále jen roční plán) obsahuje úkoly na jednotlivé měsíce včetně zodpovědnosti a termínu plnění. Dále se zabývá průběžnými úkoly a zvyšováním odborné připravenosti pedagogických pracovníků. Organizační zabezpečení školního roku je součástí zápisu z pedagogických rad. S ročním plánem byli pracovníci seznámeni, jeho plnění je průběžně sledováno při pedagogických poradách. Součástí ročního plánu je rovněž plán kontrolní činnosti a minimální preventivní program s názvem „Škola bez drog“.

Plánování nevychází z písemně zpracované analýzy současného stavu. *Výroční zpráva o činnosti školy ve školním roce 1998 - 99* nemá sebehodnotící charakter. Je však koncipována v souladu s § 17e odst. 2 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších úprav. Uvedené skutečnosti jsou v souladu s provedenými zjištěními při inspekční činnosti. Výroční zpráva obsahuje drobné formální nedostatky (nerespektování

odborných a legislativních formulací, chybějící sdělení o výsledcích šetření Českou školní inspekcí).

Tematické plány jsou vypracovány v různé kvalitě pro jednotlivé předměty v každém ročníku.

Kvalita, rozsah a účelnost plánování vzhledem k velikosti školy dosahuje průměrné úrovně.

Organizování

Základním východiskem systému organizace školy je dokument *Vnitřní organizační řád* ze dne 1. září 1999. Pracovníci byli s dokumentem prokazatelným způsobem seznámeni. Obsahuje ustanovení týkající se všeobecných údajů, dále organizačního uspořádání, zabezpečení chodu zařízení, administrativy, zajištění zdravotní péče o žáky, spolupráce s rodiči a zákonnými zástupci dětí, práv a povinností dětí, odjezdů dětí k rodičům nebo zákonným zástupcům a podmíněného ubytování mimo zařízení, dále postupu při řešení mimořádných krizových situací, a přechodných a závěrečných ustanovení. Součástí je rovněž schéma řízení školy.

Vnitřní organizační řád nepřehledným způsobem uvádí pravidla upravující organizaci výchovně vzdělávacího procesu, nevhodně se navzájem prolínají ustanovení týkající se internátu a školy. Organizační uspořádání neodpovídá skutečnosti, obsahuje určité drobné formální nedostatky (nevhodné formulace). Ustanovení týkající se chodu internátu nebyla předmětem inspekční činnosti.

Na vnitřní organizační řád navazuje *Řád školy* ze dne 1. září 1999. S jeho zněním byli pracovníci školy prokazatelným způsobem seznámeni na pedagogické radě. Jeho obsah v hrubých rysech koresponduje s požadavky určenými ustanovením § 15 vyhlášky MŠMT ČR č. 291/1991 Sb., o základní škole, ve znění pozdějších úprav. Znění řádu školy v oddíle B odst. 13 a 14 omezujícím způsobem zasahuje do soukromí dítěte (zákaz účasti na diskotékách, zákaz nošení náušnic u chlapců či používání kosmetických přípravků u dívek). Některé formulace vnitřního řádu jsou nevhodné ve vztahu k odborné a právní terminologii.

V rámci inspekční činnosti byla namátkou kontrolována povinná dokumentace školy vedená v letošním školním roce. Byly zjištěny následující nedostatky:

- *rozvrh hodin* stanoví mezi 5. a 6. vyučovací hodinou přestávku v trvání pěti minut, což je v rozporu s ustanovením § 9 odst. 2 vyhlášky č. 291/1991 Sb., o základní škole, které určuje přestávky nejméně desetiminutové,
- *třídní knihy* nejsou vedeny vždy důsledně a pečlivě,
- *osobní spisy žáků* obsahují nejméně ve dvou případech doklady o zařazení do zvláštní školy, přestože u žáků nebyly zjištěny takové rozumové nedostatky, pro které by se nemohli vzdělávat na základní škole; tím došlo k porušení § 31 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol, ve znění pozdějších předpisů,
- nejméně u jednoho žáka nebyly v *osobní dokumentaci* doloženy potřebné podklady pro rozhodnutí o zařazení žáka do zvláštní školy v rozporu s ustanovením § 7 odst. 4 vyhlášky MŠMT č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách,
- *třídní výkazy* svědčí o překročení počtu žáků ve třech třídách ve smyslu § 3 odst. 4 vyhlášky č. 127/1997 Sb., výjimka podle § 3 odst. 10 nebyla ředitelem písemně povolena, a to s přihlédnutím k pedagogickým, hygienickým, ekonomickým a prostorovým podmínkám.

Pracovníci školy mají přístup k potřebným informacím, důležitá sdělení jsou předávána

aktuálně formou oběžníků, prostřednictvím nástěnky ve sborovně či osobně. Informace rodičům o prospěchu a chování žáků jsou sdělovány prostřednictvím žákovských knížek, notýsků, třídních schůzek či osobním pohovorem.

Výchovná poradkyně při inspekční činnosti prokázala mimořádnou erudici při zajišťování dané agendy (výchovné problémy žáků, kontakty se zainteresovanými institucemi, práce s vycházejícími žáky apod.).

Vedení školy zajistilo v letošním roce činnost zájmových kroužků - sálová kopaná, míčové hry, vaření, výtvarný.

V kvalitě a funkčnosti organizačního uspořádání byla zjištěna pozitiva a negativa zhruba v rovnováze. Tato oblast je hodnocena jako průměrná..

Vedení a motivování pracovníků

K vedení pracovníků jsou využívána zejména jednání provozních porad. V tomto školním roce se jich prozatím uskutečnilo pět. Porady nejsou plánovány, jsou svolávány dle potřeby. Zápisy z nich vede zástupce ředitele. Operativní a neodkladné záležitosti řeší ředitel školy v rámci každodenního pracovního styku. Při vedení lidí užívá ředitel školy demokratický styl řízení. Zástupce ředitele školy byl v době trvání inspekce na lyžařském výcviku, ke stylu jeho práce se není možné vyjádřit.

Pro uplatnění tvořivosti a iniciativy pracovníků jsou ve škole vytvářeny odpovídající podmínky. Velká pozornost je věnována dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků. V letošním školním roce se pedagogové účastní tří druhů vzdělávání:

1. šest pedagogických pracovníků (4 učitelé a 2 vychovatelé) dálkově studují od února 2000 Vysokou školu pedagogickou Hradec Králové,
2. dvě učitelky dokončují rozdílové studium speciální pedagogiky na PF UK Praha,
3. zástupce ředitele končí specializační studium výchovného poradenství.

Dále se učitelé účastní akcí Pedagogického centra Hradec Králové či akcí Vzdělávacího střediska Školského úřadu Rychnov nad Kněžnou. Učitelé si z nabídky vybírají, ředitel školy po zvážení vybere vhodnou akci. Při nejbližší poradě je pak povinností účastníků informovat o obsahu akcí ostatní pedagogické pracovníky.

Ve škole je pro pedagogy k dispozici učitelská knihovna, k jejímuž využívání byli učitelé prokazatelně vyzváni na jedné z provozních porad.

Způsob pomoci méně zkušeným a nekvalifikovaným vyučujícím je zahrnut v ročním plánu práce. Začínající učitelé jsou ve škole dva, oba mají určeného uvádějícího učitele.

Pro přidělování osobních příplatků jsou zpracována kritéria (pro pedagogické pracovníky 11 bodů, pro správní zaměstnance 15 bodů). Ze zápisu z provozní rady dne 18. září 1999 vyplývá, že všichni zaměstnanci byli s vyšší osobního příplatku osobně seznámeni. Dále vede ředitel školy přehled o dalších aktivitách pedagogických pracovníků a na základě tohoto přehledu a informací zástupce ředitele přiděluje pracovníkům mimořádné odměny.

Ředitel školy se ve spolupráci s metodickým sdružením zamýšlí nad možnostmi ověřování žákovských vědomostí. Od 5. ročníku výše jsou připravovány prověrky učiva z českého jazyka a matematiky. Závěrečné prověrky jsou již hotovy, připravují se prověrky čtvrtletní a pololetní.

Vedení a motivování pracovníků je inspekcí hodnoceno jako vynikající.

Kontrolní mechanizmy

Plán kontrolní činnosti je částečně obsažen v ročním plánu práce, kde jsou stanoveny tyto průběžné úkoly:

1. zaměřit se na základní pravidla slušného chování žáků, udržování pořádku a boj proti kouření žáků,
2. dbát na úpravu sešitů a úroveň grafických prací žáků,
3. doplňovat dílnu vhodným nářadím, opotřebované a nevyhovující vyřazovat.

V plánu kontrolní činnosti jsou dále obsaženy kontroly třídních knih, třídních výkazů, katalogových listů, sešitů žáků, tematických plánů, kontroly činnosti internátu, kuchyně a kotelny.

Je zpracován plán hospitační činnosti obou členů vedení školy. V plánu je uvedeno jméno učitele i předmět, ve kterém je hospitace plánována. Provedené hospitace jsou značeny. Zápisy z nich zakládány do desek se jménem učitele. V záznamech je zachycen průběh hodiny, metody a formy práce, celkové hodnocení hodiny, závěry z kontroly sešitů a grafických prací žáků, případně plnění opatření z minulé hospitace. Zápisy jsou podepisovány hodnocenými učiteli. V tomto školním roce není ze strany ředitele tento plán plněn. Ředitel školy nevykonal zatím žádnou hospitaci. Důvodem je dle jeho vyjádření jiné vytížení týkající se ekonomiky a problémů s budovou - a v neposlední řadě značná absence pedagogických pracovníků, za něž je stále nezbytně nutné shánět zástup. Zástupce ředitele provedl v tomto školním roce 13 hospitací.

Kontrolou provozních pracovníků je pověřena hospodářka školy. Zápisy z prováděných kontrol nemá.

Vedení školy dbá na pravidelné seznamování zaměstnanců s platnými právními předpisy a s pracovním řádem. Dále jsou učitelé písemně pověřováni vedením sbírek, skladů či správou místností. V pověřeních jsou uvedeny povinnosti, pracovníci stvrzují seznámení s nimi podpisem.

Inspekci byly na vyžádání předloženy revizní zprávy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví žáků i zaměstnanců.

Kontrolní systém je hodnocen jako velmi dobrý.

Hodnocení kvality řízení

V řízení školy byly shledány oblasti nadprůměrné i oblasti s citelně slabými místy. Celkově je kvalita řízení hodnocena jako dobrá.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Plán práce pro školní rok 1999/2000,
- dlouhodobý plán rozvoje ZvŠ v Kostelci nad Orlicí,
- řád školy ze dne 1. září 1999,
- vnitřní organizační řád ze dne 1. září 1999,
- výroční zpráva o činnosti školy ve školním roce 1998 - 99 ze dne 20. července 1999,
- třídní knihy, třídní výkazy, katalogové listy, osobní dokumentace žáků,

- zápisy z pedagogických rad,
- tematické plány učiva,
- rozvrhy hodin všech tříd,
- žakovské knížky, žakovské práce a sešity,
- ředitelem školy vyplněná podkladová inspekční dokumentace.

ZÁVĚR

Při inspekční činnosti byla zaznamenána následující pozitivní zjištění:

- estetické působení vnitřního prostředí školy, čistota, upravenost a pedagogická podnětnost veškerých prostor,
- využívání výtvarných a rukodělných prací žáků při výzdobě tříd a chodeb školy,
- vytváření pozitivních psychosociálních podmínek výuky,
- motivační charakter hodnocení žáků,
- pozitivní vztah žáků k prováděným činnostem,
- umožnění dálkového studia pro doplnění chybějící odborné a pedagogické způsobilosti učitelů,
- podpora dalšího vzdělávání pedagogů formou účasti na seminářích a kursech,
- stanovení jasných pravidel pro přiznávání osobních příplatků,
- péče o začínající a nekvalifikované učitele,
- příprava prověrek znalostí žáků v českém jazyce a matematice.

V další činnosti školy doporučujeme zaměřit se na odstranění následujících nedostatků:

- dílčí nedostatky v organizačním zabezpečení chodu školy,
- chybějící odborná a pedagogická způsobilost části pedagogického sboru, změny vyučujících v průběhu školního roku,
- nízká kontrolní činnost ředitele školy,
- málo promyšlené zpracování části tematických plánů,
- nízká míra využívání didaktických pomůcek při výuce, méně časté užívání motivačních metod práce,
- pobyt žáků o přestávkách ve třídách,
- málo promyšlená organizace a koordinace střídání učeben při výuce více skupin pracovního vyučování,
- malý prostor pro rozvoj osobnosti žáků v oblasti reflexe a sebereflexe a pro rozvoj komunikativních dovedností.

Doporučení k další činnosti školy:

- promyslet a upravit organizační řád školy,
- zvýšit kontrolní činnost,

- pokračovat v úsilí o stabilizaci učitelského sboru s požadovanou odbornou a pedagogickou způsobilostí,
- ve spolupráci se všemi pedagogy zlepšit úroveň tematických plánů,
- při výuce více využívat didaktické pomůcky,
- umožnit žákům o přestávkách potřebnou relaxaci a odpočinek pobytem na chodbách či venkovních prostorech,
- cíleně rozvíjet komunikační dovednosti žáků, vést je k sebehodnocení.

Využívání finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu vzhledem k účelu jejich poskytnutí a vzhledem ke schváleným učebním dokumentům není ve všech případech hodnoceno jako efektivní (viz počet žáků ve skupině při výuce pracovního vyučování).

Činnost školy je celkově hodnocena jako dobrá.

Datum vyhotovení inspekční zprávy a složení inspekčního týmu

Razítko

Školní inspektorky	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Věra Nosková	V. Nosková v. r.
Členové týmu	PaedDr. Olga Talášková	O. Talášková v. r.

V Hradci Králové dne 27. března 2000

Datum a podpis ředitele školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 28. března 2000

Razítko

Ředitel školy	Podpis
Mgr. Vojtěch Bek	V. Bek v. r.

Předmětem inspekce bylo dílčí zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň
Dobrý	Negativa a pozitiva v rovnováze, průměrná úroveň
Ještě vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.
Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Školský úřad (zároveň zřizovatel)	17. dubna 2000	091 329/00-4009

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-	-	Připomínky nebyly doručeny.